

**Opseg samostalnosti primalja u bolničkim zdravstvenim ustanovama:
- analiza zakonskog i podzakonskog okvira**

I. Pravni položaj primalja u RH primarno je uređen Zakonom o primaljstvu (Narodne novine, 120/08., 145/10.), no pitanje primaljske skrbi uređuju u većoj i manjoj mjeri uređuju i neki drugi izvori (pretežito) iz područja zdravstva.

II. Predmet ove analize je utvrditi zakonodavni i podzakonski okvir za punu primjenu Zakona o primaljstvu u dijelu u kojem je predmetni zakon uredio pitanje opsega samostalnosti djelovanja primalja (bez nadzora liječnika), na sekundarnoj razini zdravstvene zaštite (članak 4.), odnosno ispitati u kojoj mjeri važeći propisi doprinose ili ograničavaju punu primjenu predmetnog zakona.

Za potrebe izrade vertikalnog okvira ove analize konzultirani su slijedeći izvori:

1. Nacionalna strategija razvoja zdravstva 2012. - 2020. (Narodne novine, 116/12.)

2. Plan zdravstvene zaštite Republike Hrvatske (Narodne novine, 86/12.)

3. Plan i program mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (Narodne novine, 126/06. i 156/08.)

4. Plan i program mjera za osiguranje, unapređenje, promicanje i praćenje kvalitete zdravstvene zaštite (Narodne novine, 114/10.)

5. Mreža javne zdravstvene službe (Narodne novine, 101/12. i 31/13.)

6. Zakon o zdravstvenoj zaštiti (Narodne novine, 50/08., 155/09., 71/10., 139/10., 22/11., 84/11., 154/11., 12/12., 35/12., 70/12., 144/12., 82/13., 159/13., 2/14., 154/14.),

uključujući i slijedeće zakone i pravilnike:

- *Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine, 80/13., 137/13.)*

- *Zakon o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju (Narodne novine, 85/06., 150/08., 71/10.)*

- *Pravilnik o pravima, uvjetima i načinu korištenja prekogranične zdravstvene zaštite (Narodne novine, 160/13., 11/15., 16/15.)*

- *Odluka o utvrđivanju Popisa dijagnostičkih i terapijskih postupaka u zdravstvenim djelatnostima – vremenski i kadrovski normativi (Narodne novine, 15/92., 29/93., 65/93., 31/95., 73/99., 3/00., 18/00., 118/01., 44/02., 76/02., 85/02., 92/02., 130/02., 151/02., 11/03., 32/03., 43/03., 203/03., 30/05., 88/05., 136/06., 16/07., 40/07., 57/07., 80/07., 84/07.- ispravak, 98/07., 111/07., 130/07., 54/08., 85/08.- 133/08., 2/09., 10/09., 17/09., 110/10., 49/13., 65/13., 99/13., 103/13., 125/13., 34/14., 74/14.),*

- *Odluka o osnovama za sklapanje ugovora o provođenju zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (Narodne novine, 156/13., 11/14., 12/14.*

ispravak, 34/14., 54/14., 66/14., 74/14., 106/14., 133/14., 157/14., 25/15., 36/15., 69/15., 79/15., 82/15. - ispravak, 91/15., 91/15 – ispravak.)

- Odluka o posebnim standardima i mjerilima njihove primjene u provođenju primarne zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (Narodne novine, 156/13., 24/14., 54/14.)
- Opći uvjeti ugovora o provođenju primarne zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (Narodne novine, 160/13., 17/15.)
- Opći uvjeti ugovora o provođenju specijalističko-konzilijarne i bolničke zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (Narodne novine, 160/13., 17/15.)
- Opći uvjeti ugovora za provođenje bolničke zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (Narodne novine, 160/13., 17/15.)
- Pravilnik o postupku i načinu davanja mišljenja o opravdanosti osnivanja zdravstvenih ustanova, odnosno privatne prakse u mreži javne zdravstvene službe (Narodne novine, 94/05., 136/06., 80/07., 117/07., 64/08., 118/09., 50/10. i 126/11.)
- Pravilnik o početku, završetku i rasporedu radnog vremena zdravstvenih ustanova i privatnih zdravstvenih radnika u mreži javne zdravstvene službe (Narodne novine, 04/14.)
- Odluka o stavljanju izvan snage Standarda i normativa zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja (Narodne novine, 135/14.)
- Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja na zdravstvenu njegu u kući osigurane osobe (Narodne novine, 88/10., 1/11., 16/11., 87/11., 38/13., 49/13., 93/13., 62/16., 77/15.)
- Pravilnik o uvjetima za razvrstavanje bolničkih zdravstvenih ustanova u kategorije (Narodne novine, 95/10.)
- Pravilnik o akreditacijskim standardima za bolničke zdravstvene ustanove (Narodne novine, 31/11.)
- Pravilnik o minimalnim uvjetima u pogledu prostora, radnika i medicinsko-tehničke opreme za obavljanje zdravstvene djelatnosti (Narodne novine, 61/11., 128/12., 124/15.)
- Pravilnik o uvjetima i postupku za davanje u zakup dijelova domova zdravlja i ljekarničkih zdravstvenih ustanova (Narodne novine, 80/07.)
- Pravilnik o uvjetima za ustroj zavoda i odjela u kliničkim bolničkim centrima i kliničkim bolnicama (Narodne novine, 106/07.)
- Pravilnik o uvjetima za ustroj odjela u općim i specijalnim bolnicama (Narodne novine, 106/07.)
- Pravilnik o uvjetima koje moraju ispunjavati zdravstvene ustanove ili dijelovi zdravstvenih ustanova za dodjelu naziva klinika ili klinička ustanova (Narodne novine, 119/03., 11/04.)
- Pravilnik o početku, završetku i rasporedu radnog vremena zdravstvenih ustanova i privatnih zdravstvenih radnika u mreži javne zdravstvene službe (Narodne novine, 4/14.)
- Odluka o pojedinim oblicima zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja koja se ostvaruje na osnovi uputnice i rokovima važenja uputnice (Narodne novine, 51/14., 17/15.)
- Odluka o popisu postupaka liječenja koji se provode u okviru planirane prekogranične zdravstvene zaštite (Narodne novine, 133/13.)

7. Zakon o zaštiti prava pacijenata (Narodne novine, 169/4, 37/08) s pripadajućim pravilnicima:

- *Pravilnik o obrascu suglasnosti te obrascu izjave o odbijanju dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka (Narodne novine, 10/08.)*

8. Zakon o kvaliteti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi (Narodne novine, 124/11.)

- *Pravilnik o praćenju štetnih događaja vezano uz medicinske proizvode (Narodne novine: 125/13.)*

- *Pravilnik o načinu provođenja nadzora i kontrole (Narodne novine, 47/14., 11/16.)*

9. Zakon reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stečenih kvalifikacija (Narodne novine, 82/15)

- *Zakon o strukovnom obrazovanju (Narodne novine, 30/09., 24/10.)*

- *Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (Narodne novine, 123/03., 198/03., 105/04., 174/04., 46/07., 45/09., 63/11., 94/13., 139/13., 101/14., 60/15.)*

- *Pravilnik o pripravničkom stažu zdravstvenih radnika (Narodne novine, 02/11., 14/13. i 126/14.)*

- *Pravilnik o mjerilima za primanje zdravstvenih radnika na pripravnički staž (Narodne novine, 124/13.)*

- *Uredba o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama (Narodne novine, 25/13., 72/13., 151/13., 9/14., 40/14., 51/14., 77/14., 87/14., 120/14., 147/14., 151/14., 11/15., 32/15., 38/15., 60/15., 83/15., 112/15. i 122/15.)*

- *Kolektivni ugovor za djelatnost zdravstva i zdravstvenog osiguranja (Narodne novine, 143/13.)*

- *Popis akademskih naziva i akademskih stupnjeva te njihovih kratica (Narodne novine: 87/09., 88/11., 61/12., 144/13. i 50/15.)*

- *Popis stručnih naziva i njihovih kratica (Narodne novine, 87/09., 88/11., 61/12., 144/13. i 50/15.)*

10. Zakon o evidencijama u oblasti zdravstva (Službeni list SFRJ 22-393/1978, 18-203/1988, 53-1291/1991, 26-447/1993, 29-514/1994)

- *Pravilnik o uporabi i zaštiti podataka iz medicinske dokumentacije pacijenata u Centralnom informacijskom sustavu zdravstva Republike Hrvatske (Narodne novine, 14/10.)*

- *Pravilnik o načinu vođenja, čuvanja, prikupljanja i raspolaganja medicinskom dokumentacijom pacijenata u centralnom informacijskom sustavu zdravstva Republike Hrvatske (Narodne novine, 82/10.)*

- *Pravilnik o načinu vođenja osobnog zdravstvenog kartona u elektroničkom obliku (Narodne novine, 82/10.)*

Za izradu horizontalnog okvira analize konzultiran je Zakon o sestrinstvu (Narodne novine, 121/03., 117/08., 57/11.) s pripadajućim pravilnicima Pravilnik o specijalističkom

usavršavanju medicinskih sestara – medicinskih tehničara (Narodne novine, 139/09.) i Pravilnik o sestrijskoj dokumentaciji u bolničkim zdravstvenim ustanovama (Narodne novine, 79/11.)

III. Djelatnost primalja moguće je ispitati na: a) europskoj razini u kontekstu odredbe članka 42. Direktive 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija, i b) na nacionalnoj razini u okviru propisa iz područja zdravstva s primarnim polazištem u odredbi članka 15.b i 16. Zakona o primaljstvu.

Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija u članku 42. propisuje minimalni popis djelatnosti primalja koje je Republika Hrvatska dužna osigurati i regulirati na nacionalnoj razini kroz zakonodavne i podzakonske propise. Prema odredbi članka 42. stavak 2. predmetne Direktive, RH je kao država članica dužna supostavom zakonodavnog okvira primaljama omogućiti pristup i obavljanje najmanje sljedećih djelatnosti: (a) primjereno informiranje i savjetovanje u vezi s planiranjem obitelji; (b) dijagnosticiranje trudnoće i praćenje normalnog tijeka trudnoće; obavljanje pregleda potrebnih za praćenje razvoja normalnog tijeka trudnoće; (c) propisivanje ili savjetovanje o pregledima koji su potrebni za najraniju moguću dijagnozu rizičnih trudnoća; (d) izvođenje programa za pripremu roditelja i potpuna priprema za porod, uključujući savjete o higijeni i prehrani; (e) njega i pomoć majci tijekom poroda i praćenje stanja fetusa u maternici, odgovarajućim kliničkim metodama i tehničkim sredstvima; (f) izvođenje spontanih poroda uključujući prema potrebi epiziotomiju i u hitnim slučajevima, porode na zadak; (g) prepoznavanje znakova koji upozoravaju na nepravilnost kod majke ili djeteta, koji zahtijevaju upućivanje k liječniku i prema potrebi pomoć liječnika; poduzimanje potrebnih hitnih mjera u odsutnosti liječnika, posebno ručno odstranjivanje placente nakon kojeg može slijediti ručni pregled maternice; (h) pregled i njega novorođenčeta; poduzimanje svih inicijativa u slučaju potrebe i izvođenje hitnog oživljavanja, ako je potrebno; (i) njega majke i praćenje njezinog napretka u razdoblju nakon poroda te davanje svih potrebnih savjeta majci o njezi djeteta, kako bi joj se omogućilo da svom djetetu pruži optimalan razvoj; (j) provođenje liječenja koje propiše liječnik; (k) priprema potrebnih pisanih izvješća.

S ciljem usklađivanja domaćeg zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije u poglavlju 3. Sloboda pružanja usluga Republike Hrvatske je odredba Direktive 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o priznavanju stručnih kvalifikacija, u dijelu koji se odnosi na obrazovanje i nadležnosti primalja, implementirala u odredbu članka 15.b. **Zakona o primaljstvu.**

Prema odredbi članka 15.b **Zakona o primaljstvu** djelatnost primalje obuhvaća slijedeće aktivnosti: – djelovati unutar zdravstvenog tima u slučajevima kada je potreban multidisciplinarni pristup; - primjenjivati sva usvojena znanja iz područja primaljske skrbi, sukladno načelima profesionalne etike i zakonodavstvu, kao i znanja iz porodništva i

ginekologije, – **voditi medicinsku dokumentaciju o primaljskoj skrbi; - planirati, organizirati i provoditi primaljsku skrb; - vrednovati plan primaljske skrbi, analizirati uvjete za njegovo izvođenje i provoditi kliničku realizaciju planirane primaljske skrbi**, – provoditi edukaciju u pripremi za roditeljstvo i porod te davati savjete o dojenju, - **utvrđivati trudnoću, voditi fiziološku trudnoću i porod na svim razinama zdravstvene zaštite, utvrditi eventualne patološke promjene u trudnoći i porodu o kojima treba obavijestiti liječnika**; - u hitnim slučajevima voditi porod na zadak te učiniti manualnu eksploraciju i evakuaciju materišta, - po potrebi urezivati epiziotomije te šivati epiziotomije i rupture međice 1. i 2. stupnja, - kao dio zdravstvenog tima sudjelovati u praćenju patoloških trudnoća i poroda te sudjelovati kod operativnog dovršenja poroda, – provoditi postupke predoperativne pripreme i poslijeoperativne njege nakon operativnog dovršenja poroda te provoditi intravensku terapiju, – **provoditi nadzor nad zdravim novorođenččetom te o eventualnim patološkim stanjima obavijestiti liječnika, – pratiti stanje majke nakon poroda te razlikovati fiziološki od patološkog tijeka babinja**, – pripremiti i savjetovati ženu za ginekološki pregled te provesti edukaciju u cilju očuvanja zdravlja, prevencije spolno prenosivih bolesti, planiranja obitelji, seksualnog i reproduktivnog zdravlja, – provesti peroralnu i parenteralnu primjenu lijekova ordiniranu od liječnika.

Članak 16. predmetnog zakona utvrđuje, nadalje, listu temeljnih dužnosti primalja: – primjena svih dostupnih znanja iz područja primaljstva; – primjena metoda rješavanja problema u provođenju primaljstva koje zahtijevaju vještinu analitičko-kritičkog pristupa; - postupanje po utvrđenim pravilima i protokolima za provođenje postupaka u primaljstvu, – **provedba primaljske skrbi** po utvrđenom planu, – **primjenjivanje, provođenje i evidentiranje od liječnika ordinirane lokalne, peroralne i parenteralne terapije**, – pravodobno izvješćivanje liječnika u slučaju nastupa komplikacija primijenjene terapije, – provedba postupaka iz područja zaštite zdravlja i prevencije bolesti, – **vođenje primaljske dokumentacije kojom se evidentiraju svi provedeni postupci tijekom 24 sata**, – pravodobno izvješćivanje liječnika o stanju bolesnika, posebice o promjeni zdravstvenog stanja,, – pristupanje postupku oživljavanja u slučaju odsutnosti liječnika, – čuvanje profesionalne tajne, – **poštivanje prava pacijenata**, – poštivanje etičkog kodeksa primalja, – poštivanje vjerskih načela pacijenata, – suradnja sa svim članovima tima, – čuvanje ugleda ustanove (poslodavca), – ekonomično i učinkovito korištenje pribora i opreme i – **djelovanje u interesu bolesnika**.

Nadalje, primalja je prema odredbi članka 17. obvezna evidentirati sve provedene postupke na primaljskoj listi, kao skupu podataka koji služe kontroli kvalitete planiranog i provedenog primaljstva za svakog pojedinog pacijenta na svim razinama zdravstvene zaštite. Sadržaj i obrazac primaljske liste na prijedlog Hrvatske komore primalja propisuje ministar nadležan za zdravstvo. Nacrt predmetnog pravilnika upućen u proceduru!

IV. Tijekom 2016. godine Hrvatska komora primalja provela je istraživanje među prvostupnicama primaljstva vezano uz pitanje provedbe djelatnosti primaljske skrbi na razini bolničkih zdravstvenih ustanova. Rezultati provedenog istraživanja među prvostupnicama primaljstva ukazuju na nesrazmjer između jasno propisanog zakonodavnog okvira za samostalnu provedbu djelatnosti primaljstva na svim razinama zdravstvene zaštite, i onog što se stvarno provodi u okviru bolničkih zdravstvenih ustanova (za potrebe ove analize izdvaja se samo nekoliko, npr.- nedostatak samostalnog primaljstva na razini bolničkih zdravstvenih ustanova, - preraspodjela poslova ne provodi se sukladno opsegu kompetencija koje su primaljama zajamčene zakonom, - prvostupnice primaljstva ne nadziru fiziološku trudnoću i porođaj samostalno te ne urezuju i zbrinjavaju epiziotomije i rupture međice, - u izvršavanju svojih obveza prvostupnice primaljstva ispunjavaju medicinsku dokumentaciju koja je namijenjena bolesnicima, a ne roditeljima, zdravim osobama, - patronažna primaljska služba i dalje nije ustanovljena iako za njeno upostavljanje postoje zakonodavni preduvjeti). Imajući u vidu izdvojene probleme (horizontalni i vertikalni okvir propisa iz točke II) ove analize, te najznačajnije odredbe Zakona o primaljstvu (izdvojene u točki III) ove analize, u nastavku izlaganja ispitat će se u kojoj su mjeri odredbe predmetnog zakona usklađene s drugim propisima iz područja zdravstva, odnosno u kojoj mjeri je potrebno izmijeniti i/ili dopuniti važeće propise, i to redom kako slijedi.

V. Osvrt na odredbe zakona i podzakonskih propisa iz područja zdravstva koje je potrebno izmijeniti i/ili dopuniti s obzirom na kompetencije koje su primaljama zajamčene Zakonom o primaljstvu.

a) Medicinska dokumentacija

Prema odredbi članka 39. stavak 2. **Zakona o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija** osposobljavanje za primalje omogućava provođenje djelatnosti iz članka 39. stavak 2., među kojim djelatnostima je pod točkom k) navodi da je primalja osposobljena za „pripremu potrebnih pisanih izvješća”.

Čuvanje, prikupljanje i raspolaganje medicinskom dokumentacijom koju vode zdravstveni djelatnici prema odredbi članka 127. stavak 3. **Zakona o zdravstvenoj zaštiti** uređeno je **Zakonom o evidencijama u oblasti zdravstva**, a na podzakonskoj razini, *Pravilnikom o uporabi i zaštiti podataka iz medicinske dokumentacije pacijenata u Centralnom informacijskom sustavu zdravstva Republike Hrvatske (Narodne novine, 14/10)*, *Pravilnikom o načinu vođenja, čuvanja, prikupljanja i raspolaganja medicinskom dokumentacijom pacijenata u centralnom informacijskom sustavu zdravstva Republike Hrvatske (Narodne novine, 82/10)* i *Pravilnikom o načinu vođenja osobnog zdravstvenog kartona u elektroničkom obliku (Narodne novine, 82/10)*.

Vođenje medicinske dokumentacije dodatno je regulirano člankom 5. Općih uvjeta o provođenju bolničke zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja, i to na način da predmetna odredba izriječno navodi slijedeće: „Ugovorni subjekt Zavoda je suglasan da će medicinska dokumentacija vezana uz provođenje ugovorene zdravstvene zaštite za osigurane osobe biti sastavljena prema pravilima struke te da će, **osim podataka koji se odnose na zdravstveno stanje osigurane osobe, obvezno sadržavati ime, prezime i datum rođenja osigurane osobe, naziv zdravstvene ustanove u kojoj je osiguranoj osobi pružena zdravstvena zaštita, faksimil i potpis ovlaštenog zdravstvenog radnika koji je osiguranu osobu liječio na način da iz istoga bude nedvojbeno vidljivo njegovo ime i prezime te identifikacijski broj dodijeljen od Hrvatskoj zavoda za javno zdravstvo** (u daljnjem tekstu: identifikacijski broj) te da će biti ovjerena pečatom zdravstvene ustanove.

Ustanova se obvezuje redovito i uredno voditi svu potrebnu dokumentaciju radi potrebe praćenja izvršenja rada za bolničko liječenje: temperaturnu listu, povijest bolesti, popis provedenih usluga te sestrinsku dokumentaciju.

Nadalje, prema odredbi članka 2. **Pravilnika o načinu vođenja, čuvanja, prikupljanja i raspolaganja medicinskom dokumentacijom pacijenata** u Centralnom informacijskom sustavu zdravstva Republike Hrvatske izabrani doktor opće/obiteljske medicine, doktor dentalne medicine, specijalist dentalne medicine, specijalist pedijatrije, specijalist ginekologije i specijalist školske medicine obvezni su voditi osobni zdravstveni karton osigurane osobe sukladno **Pravilniku o načinu vođenja osobnog zdravstvenog kartona u elektroničkom obliku**. Imajući u vidu odredbu 39. stavak 2. **Zakona o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija** i odredbu članka 15.b navedenu odredbu pravilnika treba dopuniti, na način da se u listu osoba ovlaštenih za vođenje zdravstvenog kartona osobe u slučaju fiziološke trudnoće uvrste i prvostupnice primaljstva sa završenim studijem primaljstva.

Prema odredbi članka 10. **Pravilnika o načinu vođenja osobnog zdravstvenog kartona u elektroničkom obliku** podatke osigurane osobe u e-karton obavezan je upisivati izabrani doktor opće/obiteljske medicine, doktor dentalne medicine, specijalist pedijatrije, specijalist ginekologije i specijalist školske medicine. Imajući u vidu odredbu 39. stavak 2. **Zakona o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija** i odredbu članka 15.b. navedenu odredbu pravilnika treba dopuniti, na način da se u listu osoba ovlaštenih za vođenje zdravstvenog kartona u elektroničkom obliku za osobe u slučaju fiziološke trudnoće uvrste i primalje sa završenim studijem primaljstva.

b) Pravo na obaviještenost pacijenta

Odredba članka 8. i 10. **Zakona o zaštiti prava pacijenta** u nesrazmjeru je s odredbom članka 3., 4., 15.b i 16. **Zakona u primaljstvu** i to u dijelu u kojem se u Zakonu o zaštiti prava

pacijenta navodi da pacijent ima pravo dobiti zakonom izrijekom propisane obavijesti¹ na način koji mu je razumljiv s obzirom na dob, obrazovanje i mentalne sposobnosti, i to od zdravstvenog radnika visoke stručne sprema koji pacijentu izravno pruža određeni oblik zdravstvene usluge, odnosno u dijelu u kojem je prema odredbi članka 10. drugo stručno mišljenje obvezan dati svaki zdravstveni radnik visoke stručne sprema i odgovarajuće specijalizacije, koji nije sudjelovao u izravnom pružanju određenog oblika zdravstvene usluge pacijentu iz članka 9. ovoga Zakona. Predmetnu odredbu potrebno je uskladiti s člankom 15.b i 16. Zakona o primaljstvu budući da predmetni članci ovlašćuju primalje: „... *utvrđivati trudnoću, voditi fiziološku trudnoću i porod na svim razinama zdravstvene zaštite, utvrditi eventualne patološke promjene u trudnoći i porodu o kojima treba obavijestiti liječnika; - u hitnim slučajevima voditi porod na zadak te učiniti manualnu eksploraciju i evakuaciju materišta, - po potrebi urezivati epiziotomije te šivati epiziotomije i rupturu međice 1. i 2. stupnja, - kao dio zdravstvenog tima sudjelovati u praćenju patoloških trudnoća i poroda te sudjelovati kod operativnog dovršenja poroda, – provoditi postupke predoperativne pripreme i poslijeoperativne njege nakon operativnog dovršenja poroda te provoditi intravensku terapiju, – provoditi nadzor nad zdravim novorođenčetom te o eventualnim patološkim stanjima obavijestiti liječnika, – pratiti stanje majke nakon poroda te razlikovati fiziološki od patološkog tijeka babinja, – pripremiti i savjetovati ženu za ginekološki pregled te provesti edukaciju u cilju očuvanja zdravlja, prevencije spolno prenosivih bolesti, planiranja obitelji, seksualnog i reproduktivnog zdravlja, – provesti peroralnu i parenteralnu primjenu lijekova ordiniranu od liječnika*”, i to na način da se riječi: „ od zdravstvenog radnika visoke stručne sprema koji pacijentu izravno pruža određeni oblik zdravstvene usluge „ zamijene riječima „od ovlaštenog zdravstvenog radnika koji je pacijentu izravno pružio određeni oblik zdravstvene usluge. „

c) Ustrojavanje odjela u bolničkim ustanovama na razini djelatnosti iz područja primaljske skrbi

Prema odredbi članka 3. Pravilnika o uvjetima za unutarnji ustroj općih i specijalnih bolnica, odjel je ustrojstvena jedinica opće i specijalne bolnice. Na razini opće bolnice ustrojava se radi pružanja zdravstvene zaštite na razini specijalizacije, odnosno uže specijalizacije, a u specijalnim bolnicama odjel se ustrojava radi pružanja zdravstvene zaštite na razini djelatnosti. Odjel mora imati najmanje 15 bolesničkih postelja. Odjel se može ustrojiti ako u radnom odnosu na neodređeno vrijeme zapošljava najmanje dva specijalista odnosno uža specijalista. Odjel koji provodi djelatnost dijagnostike, odnosno dijagnostičko-

¹ Pacijent ima pravo biti obaviješten – svome zdravstvenom stanju, uključujući medicinsku procjenu rezultata i ishoda određenoga dijagnostičkog ili terapijskog postupka, – preporučenim pregledima i zahvatima te planiranim datumima za njihovo obavljanje, – mogućim prednostima i rizicima obavljanja ili neobavljanja preporučenih pregleda i zahvata, – svome pravu na odlučivanje o preporučenim pregledima ili zahvatima, – mogućim zamjenama za preporučene postupke, – tijeku postupaka prilikom pružanja zdravstvene zaštite, – daljnjem tijeku pružanja zdravstvene zaštite, – preporučenom načinu života, – pravima iz zdravstvenoga osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.

terapijske postupke ne mora ispunjavati uvjet broja bolesničkih postelja. Odgovorna osoba odjela je voditelj odjela.

Prema odredbi članka 15.b Zakona o primaljstvu jedna od djelatnosti iz područja primaljske skrbi odnosi se i na **utvrđivanje trudnoće, vođenje fiziološke trudnoće i poroda na svim razinama zdravstvene zaštite, utvrđivanje eventualne patološke promjene u trudnoći i porodu o kojima treba obavijestiti liječnika.**

Slijedom navedenog na razini općih i specijalnih bolnica stvoreni su preduvjeti za ustrojavanje samostalnog odjela za primaljsku skrb, pri čemu je odredbu članka 3. stavak 5. predmetnog Pravilnika, a koja glasi: „(5) *Odjel se može ustrojiti ako u radnom odnosu na neodređeno vrijeme zapošljava najmanje dva specijalista odnosno uža specijalista - potrebno prilagoditi standardima kako su propisani Zakonom o primaljstvu.*

d) Ustrojavanje poliklinika iz područja primaljske skrbi

Prema odredbi članka 84. Zakona o zdravstvenoj zaštiti i članku 7. **Pravilnika o uvjetima za unutarnji ustroj općih i specijalnih bolnica** poliklinika je oblik organizacije i načina pružanja specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite.

Prema odredbi članka 4. **Zakona o primaljstvu**, primalje svoju djelatnost provode na svim razinama zdravstvene zaštite, što uključuje mogućnost samostalne provedbe djelatnosti **utvrđivanja trudnoće, vođenje fiziološke trudnoće i poroda na svim razinama zdravstvene zaštite u kontekstu ustrojavanja primaljske skrbi na razini poliklinike.**

Prema odredbi članka 38. stavak 3. **Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju** razdoblje privremene nesposobnosti, za koje osiguraniku pripada pravo na naknadu plaće u skladu s ovim Zakonom, dokazuje se izvješćem o privremenoj nesposobnosti za rad koju izdaje izabrani doktor medicine primarne zdravstvene zaštite u zdravstvenoj ustanovi, odnosno u privatnoj praksi (u daljnjem tekstu: izabrani doktor). Razdoblje privremene nesposobnosti za koje osiguranik, u skladu s odredbama ovoga Zakona, nema pravo na naknadu plaće izabrani doktor je obvezan označiti u posebnoj rubrici izvješća o privremenoj nesposobnosti za rad. Sadržaj i oblik tiskanice izvješća o privremenoj nesposobnosti za rad iz stavka 3. ovoga članka utvrđuje općim aktom Zavod.

Iako prema članaku 14. Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja osigurana osoba ostvaruje pravo na zdravstvenu zaštitu iz obveznog zdravstvenog osiguranja na području Republike Hrvatske u zdravstvenim ustanovama i kod zdravstvenih radnika privatne prakse s kojima je Zavod sklopio ugovor o provođenju

zdravstvene zaštite, na način i pod uvjetima utvrđenima Zakonom, drugim propisima i drugim općim aktima Zavoda, u članku 20., navodi se da - (1) Osigurana osoba **primarnu zdravstvenu zaštitu ostvaruje kod izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite** - ginekologa, kojeg bira na način propisan općim aktom Zavoda o izboru doktora primarne zdravstvene zaštite. Ugovorni doktor nakon pružene zdravstvene zaštite izdaje osiguranoj osobi povijest bolesti na tiskanici Povijest bolesti iz ordinacije primarne zdravstvene zaštite, koju ovjerava svojim potpisom i pečatom ordinacije. Izabrani doktor obiteljske (opće) medicine i ginekolog prema odredbi članka 21. utvrđuje početak i prestanak privremene nesposobnosti za rad u skladu sa Zakonom, ovim Pravilnikom i drugim propisima, određuje izolaciju osigurane osobe ako postoji sumnja da se radi o zaraznoj bolesti, trudnoće osiguranice zbog određivanja prava na rodiljni dopust sukladno posebnom zakonu. Prema odredbi članka 92. stavak 1. izabrani doktor obiteljske (opće) medicine, odnosno ginekolog koji je utvrdio početak i prestanak privremene nesposobnosti za rad osiguranika u skladu s odredbama članka 46. Zakona, drugih propisa, ovoga Pravilnika i drugih općih akata Zavoda, ispunjava i izdaje osiguraniku tiskanicu Izvješće o privremenoj nesposobnosti/spriječenosti za rad.

Vezano uz pitanje ostvarivanja prava na bolničku zdravstvenu zaštitu relevantna je odredba članka 33. prema kojoj bolničku zdravstvenu zaštitu osigurana osoba ostvaruje u ugovornim bolničkim ustanovama. Bolnička zdravstvena zaštita obuhvaća: – bolničko liječenje koje uključuje dijagnostičke postupke, liječenje i/ili rehabilitaciju koja se ne može provesti ambulantno, – liječenje u dnevnoj bolnici u okviru koje se provode kirurški zahvati tijekom jednog dana, liječenje kojem može prethoditi ili iz kojeg može proizaći dijagnostika, a koje dnevno, u pravilu, traje duže od 6 sati i kraće od 24 sata, – ambulantno liječenje u okviru kojeg se provode mali kirurški zahvati, višednevna ili ponavljajuća liječenja prema unaprijed određenoj proceduri, kao i aplikacija ponavljajuće terapije kroz duže razdoblje, a koje dnevno, u pravilu, traje kraće od 6 sati. Prema odredbi članka 38. ugovorna bolnička ustanova obvezna je nakon obavljenog bolničkog liječenja izdati osiguranoj osobi otpusno pismo i osobni račun. Uputnicu za specijalističko-konzilijarnu i bolničku zdravstvenu zaštitu prema odredbi članka 40. izdaje izabrani doktor primarne zdravstvene zaštite - ginekolog.

VI. Iz svega navedenog slijedi zaključak da iako je Zakon o primaljstvu u cijelosti implementirao ciljeve Direktive EU u svoje odredbe, provedbeni akati Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje na razini propisa koji reguliraju pitanje pružatelja usluga zdravstvene zaštite, ovlasti koje pružatelji usluga imaju u području provođenja mjera osiguravanja cjelovite zdravstvene zaštite žena, posebno u vezi s planiranjem obitelji, trudnoćom, porođajem i majčinstvom kako su one definirane Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, nisu usklađeni s predmetnim Zakonom o primaljstvu, odnosno s utvrđenim normativima europskog prava.